

Pääkirjoitus

Rakkaalla toimenpiteellä on monta nimeä

Soilla ojat tukkoon, virtavesistä kalojen vaellusesteet pois, perinneympäristöihin laidunnusta ja metsiin ennallistamispolttoja. Siinä esimerkkejä tekemisistä, joilla yritetään aktiivisesti korjata ihmisen jälkiä luonnossa – eli ennallistaa, kuten olemme oppineet sanomaan viimeistään EU:n ennallistamisasetuksen myötä.

Suomessa ”ennallistamisen” rinnalla on totuttu käyttämään myös termejä ”luonnonhoito” ja ”kunnostaminen”. Esimerkiksi Helmi-elinympäristöohjelman verkkosivuilla ”ennallistamme soita”, ”hoidamme perinnebiotopeja” ja ”kunnostamme lintuvesiä”. Mistä moinen termien kirjo?

Ennallistaminen on kertaluontoinen toimenpide, jonka avulla ihmistoiminnan takia heikentynyt ekosysteemi pyritään palauttamaan mahdollisimman lähelle luonnontilaa nopeammin kuin pelkkien luontaisten kehityskulkujen kautta tapahtuisi, esimerkkeinä suo-ojien tukkiminen tai metsänpoltto.

Suojelualueiden luonnonhoidolla puolestaan tarkoitetaan tietyn luontotyypin tai suojeltavalle lajistolle otollisen elinympäristön ylläpitämistä toistuvien toimenpitein. Esimerkiksi lehtipuuvaltaisen lehdon lajistoa ylläpidetään estämällä kuusettumista, ja perinneympäristöt tarvitsevat toistuvaa niittoa tai laidunnusta avoimina pysyäkseen.

Termiä kunnostaminen taas käytetään silloin, kun kumpikaan edellä mainituista ei oikein sovi. Esimerkiksi pitkään hoitamatta ollut perinneympäristö ensin kunnostetaan raivaamalla puustoa, minkä jälkeen sitä aletaan hoitaa laiduntamalla. Vesiympäristöjen ennallistamisesta käytetään usein termiä kunnostaminen historiallisista syistä: alun perin tavoiteltiin ensisijaisesti veden laadun ja virkistyskäyttömahdollisuuksien parantamista, ekologiset tavoitteet ovat tulleet mukaan vasta 2000-luvulla.

”Ennallistamisen”, ”luonnonhoidon” ja ”kunnostamisen” kattotermiksi on ehdotettu milloin mikäkin, kuten ”elinympäristöjen tilan parantamista” tai ”ekologista interventiota”. Toisaalta ennallistamisasetuksen hengessä kaikkea edellä kuvattua voidaan kutsua ennallistamiseksi.

Suomen luonnonsuojelualueilla on ennallistettu soita ja metsiä ja hoidettu perinneympäristöjä, lehtoja ja paahdeympäristöjä jo yli kolmen vuosikymmenen ajan. Hieman myöhemmin mukaan on tullut virtavesien, hiekkarantojen ja meriympäristöjen ... hmm, kunnostaminen. Metsähallituksen Luontopalvelut on jättänyt ennallistavan sormenjälkensä jo noin 100 000 suojeluhehtaarille, ja muiden yhteisöjen ansiosta suojelualueiden ulkopuolellakin on alkanut tapahtua jo tuhansilla hehtaareilla.

Termikirjoon on turha takertua – tärkeintä on itse tekeminen!

KAISA JUNNINEN

JK Kokonaan oma kokonaisuutensa on ”talousmetsien luonnonhoito”, joka voi tarkoittaa mitä vain säästöpuista ja teko-pötkelöistä kulotukseen, riistatiheikköihin ja lehtipuiden suosimiseen metsänkasvatuksessa. Talousmetsien luonnonhoidossa ei (yleensä) ole kyse luontoarvojen lisäämisestä, vaan niiden heikentämisen vähentämisestä.

Luonnon Tutkija

Suomen Biologian Seura Vanamo ry on julkaissut Luonnon Tutkija -lehteä vuodesta 1897 (vuoteen 1946 asti Luonnon Ystävä). Luonnon Tutkija julkaisee yleistajuisia luonnontieteellisiä biologian alaan keskittyviä artikkeleita. Luonnon Tutkija vastaanottaa ja julkaisee mielellään kaikenlaisia kirjoituksia aihepiiristä.

Päätoimittaja: Pasi Reunanen (luonnontutkija@vanamo.fi)

Puron kunnostaminen on tarkkaa työtä. Veden kulkua koskessa suunnitellaan kivi kiveltä. Kansikuva: Pasi Reunanen.

Sisältö

- 2 Rakkaalla toimenpiteellä on monta nimeä
KAISA JUNNINEN
- 4 Purojen ennallistaminen on luonnon prosessien
palauttamista
MARI ANNALA
- 15 Haitalliset vieraslajikalat ja -kasvit:
leviävä uhka vesistöjen monimuotoisuudelle
SANNA KUNINGAS JA MIIRA JAUNI
- 23 Soiden ennallistamisen seuranta: mitä olemme
oppineet ennallistamisen vaikutuksista
soiden hydrologiaan ja kasvillisuuteen?
ALEKSI RÄSÄNEN, MERJA ELO, ALEKSI ISOAHO, LASSE
PÄKKILÄ, HANNU MARTTILA, ANNA-KAISA RONKANEN,
LAURI IKKALA, KAAPRO KERÄNEN JA SANTTU KAREKSELA
- 36 Maakotiloiden (Gastropoda) kuorien hävikki
Suomen luonnossa
IRENE ROUTIO JA MATTI VALTA
- 39 Uutta kirjallisuutta
Voivatko ihmis- ja eläinoikeudet olla mielipiteitä?
HELINÄ YLISIRNIÖ
- 40 Historian kulku ja luonnonhistoria, synteisiä
hahmottelemassa
MIKKO HOVILA
- 45 Luonnon lyriikkaa
Pois tieltä! Hätätapaus!
LEENA SAINIO
- 46 Kirjoittaisinko Luonnon Tutkijaan

Luonnon Tutkija

Toimitusneuvosto

Anna Liisa Ruotsalainen (puh. joht.)
(annu.ruotsalainen@oulu.fi)

Annina Kantelinen
(annina.kantelinen@helsinki.fi)

Carita Lindstedt-Kareksela
(carita.lindstedt-kareksela@helsinki.fi)

Atte Komonen
(atte.i.komonen@jyu.fi)

Jaakko Pohjoismäki
(jaakko.pohjoismaki@uef.fi)

Ilari Sääksjärvi
(ileesa@utu.fi)

Ilmoitushinnat

Kokosivu 400 euroa, puolisivu 250 euroa, takakansi 600 euroa.

Vuonna 2024 ilmestyy neljä numeroa.

Lehden taitto ja ulkoasu

Pasi Reunanen

ISSN 2814-9645 (Verkkolehti)

Vanamon jäsenyys

Vanamon jäseneksi voi liittyä täyttämällä lomakkeen seurann verkkosivuilla (www.vanamo.fi/jasenyys) ja maksamalla jäsenmaksun sivun ohjeiden mukaan. Vanamon jäsenmaksu on 37 euroa, opiskelijajäsenmaksu 30 euroa ja puolisojäsenmaksu 10 euroa.

Vanamon jäsenet saavat lehden jäsenetuna.

Vanamon kotisivut www.vanamo.fi